

VM149:08/2013

17. 03. 2014

PIRKANMAA

Ote: Maakuntahallitus 10.03.2014 § 41 Lausunto luonnoksesta kuntarakennelain muuttamisesta

41 § Lausunto luonnoksesta kuntarakennelain muuttamisesta 1

41 § LAUSUNTO LUONNOKSESTA KUNTARAKENNELAIN MUUTTAMISESTA

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa koko maan laajuisen kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne.

Kuntarakenneuudistusta ohjaava kuntarakennelaki tuli voimaan 1.7.2013. Lakiin lisättiin säännökset kuntien selvitysvelvollisuudesta, selvityspäätteistä ja niistä poikkeamisesta sekä muutettiin kuntien yhdistymisen taloudellista tukea koskevia säännöksiä. Lisäksi kielilakia muutettiin eräiltä osin.

Hallituksen syksyllä 2013 päättämän rakennepoliittisen ohjelman mukaan aluekehityksen kannalta keskeisten kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen eheyden, alueen elinvoimaisuuden kehittämisen ja palvelujen tehokkaan järjestämisen turvaamiseksi valmistellaan kuntarakennelain täydennys. Tällä lisätään perustuslain asettamien reunaehtojen mukaisesti kuntien yhdistymistä koskevaa valtioneuvoston toimivaltaa kuntarakennelain 4 d§:n 3 mom:ssa tarkoitettulla yhtenäisellä työssäkäynti- tai yhdyskuntarakennealueella. Valtioneuvoston toimivallan lisääminen rajoitetaan selkeillä reunaehdoilla ja alueen asukkaiden enemmistön tahtotilaan sitomisella. Toimivallan käyttö rajoitettaisiin tilanteisiin, joissa kuntarakennelain tavoitteet eivät ole toteutettavissa vapaaehtoisesti. Kielellisten oikeuksien toteutuminen varmistetaan.

Rakennepoliittisen ohjelman linjauksen perusteella on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi kuntarakennelain muuttamisesta.

Valtiovarainministeriö pyytää jakelussa mainituilta tahoilta lausuntoa oheisesta luonnoksesta yleisesti sekä erityisesti lausumaan seuraavista kysymyksistä:

- kaupunkiseutuperusteista
- menettelystä
- valtioneuvoston päätösvallan rajoista
- vaikutusarvioinnista

Lausunnot pyydetään toimittamaan viimeistään maanantaina 31.3.2014 valtiovarainministeriöön.

Liitteenä lausuntopyyntö sekä HE Kuntarakennelain muuttamisesta - lakiluonnos perusteluineen.

Päätösesitys. Maakuntajohtaja Halme:

Maakuntahallitus päättää

antaa seuraavan lausunnon:

Pirkanmaan liitto toteaa, että vireillä oleva kuntarakenteen uudistus on valmisteltu niin, että toteutus perustuu kuntien tekemiin selvityksiin ja vapaaehtoisuuteen. Mikäli kunnat eivät ole itse päässeet eteenpäin, on valtio asettanut selvityshenkilön tekemään esityksen päätöksenteon pohjaksi. Menettely ja sen reunaehdot on selkeästi säädetty.

Tampereen kaupunkiseudulla on edetty omin voimin hyvin ja kuntien valitsema selvitysmies on antanut omat ehdotuksensa jatkovalmistelun pohjaksi. Vaikka pakoköylällä voidaan nähdä tämän prosessin osalta myös kannustavaa vaikutusta, on vaikutus kokonaisuuden kannalta kuitenkin ilman muuta erittäin kielteinen.

Suurten kaupunkiseutujen osalta on erittäin tärkeätä tietää millaisia ratkaisuja ollaan tekemässä metropolialueella. Valmisteluaineiston perusteella metropolihallinnon ratkaisuille ja niihin liittyvillä oikeudellisilla harkinnoilla on suuri merkitys myös muun Suomen ratkaisuille. Tuleeko vaaleilla valittua hallintotasoa suurten kuntien yläpuolelle ja millaiset sen mahdolliset toimivaltuudet ovat. Kytkeytyvätkö kalleimmat toimialat tähän uuteen rakenteeseen vai ovatko ne edelleen omalla hallinnollaan? Tausta-aineistossa pidettiin metropolialueen yli miljoonan asukaan aluetta liian suppeana SOTE-palveluista vastaamiseen, mutta vastaavasti toisen asteen tehtäviä sopivina. Muilla kaupunkiseuduilla on arvio tehty osin päinvastoin. Valmistelussa on pohdittu myös missä määrin valtion tehtäviä siirretään yhteisen kunnallisen hallinnon piiriin jne.

Nämä tiedot ovat välttämättömiä, jotta voidaan arvioida, mitkä mallit ovat jatkossa mahdollisia ja miten kunta-valtio suhde tulee jatkossa kehittymään.

Vastaavasti on tärkeätä tietää perustuuko kuntaa suuremman alueen kansanvaltainen hallinto perustuslain 121 pykälän 1 momenttiin vai 4 momenttiin.

Lain on annettu ymmärtää tulevan vain harvoissa tapauksissa sovellettavaksi. Tämän vuoksi pakkoliitoksen toteuttaminen voidaan hyvin tehdä lailla, mikä ei vaatisi päätöksenteon delegointia valtioneuvostolle, vaan eduskunta voisi olla jatkossakin lopullinen päätöksentekijä.

Pirkanmaalla on ollut jo nyt huonoja kokemuksia valtion vääränlaisesta roolista kuntien vapaaehtoisen rakenteellisen uudistumisen valmistelussa. Pari vuotta sitten aktiivisesti vireillä ollut Parkanon, Kankaanpään ja Jämijärven liitos kaatui valtion aktiiviseen rooliin vapaaehtoisesti edenneessä hankkeessa. Nyt tulee antaa riittävä tila yhteistyölle ja vapaaehtoiselle ratkaisujen etsimiselle.

Pirkanmaan liitto suhtautuu tässä tilanteessa kielteisesti kaupunkiseutujen pakkoliitoksiin. Tärkeää olisi mahdollisuus edetä myös muiden vaihtoehtojen, esim. Tampereen seudulla jo tehdyn kuntarakenne selvitystyön pohjalta.

Päätös. Päätösesitys hyväksyttiin.

Lisätietoja: Maakuntajohtaja Esa Halme, p. 03 248 1241
esa.halme@pirkanmaa.fi